

סְעוּדַת שְׁלִישִׁית פָּרָשַׁת שְׁמִינִי ה'תשע"ח

בְּסְעוּדַת שְׁלִישִׁית פָּרָשַׁת שְׁמִינִי, דִּבֵּר מַהֲרַ"י נ"י דִּבּוּרִים נִפְלָאִים מְאֹד בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ.

פָּתַח וְאָמַר מַהֲרַ"י נ"י, הִנֵּה פָּרָשָׁה הַזֹּאת 'פָּרָשַׁת שְׁמִינִי' זוּ פָּרָשָׁה מְאֹד חֲשׁוּבָה, וְרַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר עַל זֶה תּוֹרָה בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן (חֵלֶק א' סִימָן ע') אֲשֶׁר הַתּוֹרָה הַזּוֹ הִיא יְסוֹד גָּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם, וְתַמְצִית דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל הוּא עַל הַפָּסוּק "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל" שֶׁהַצַּדִּיק עַל יְדֵי שֶׁהוּא מֵקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן בָּזֶה הוּא קוֹרֵא אֶת רָאשֵׁי הָעָם וְכוּ', אַהֲרֹן וּבָנָיו וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְכֻלָּם בָּאִים אֵלָיו, וְזֶה פֵּרוּשׁ **וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי** - שֶׁאָז הֵקִים מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, עַל יְדֵי זֶה, 'קָרָא מֹשֶׁה **לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל**', שֶׁהֵם כְּלַל רָאשֵׁי הָעָם, מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל. כִּי עַל - יְדֵי הֲקָמַת הַמִּשְׁכָּן, קָרָא אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם, שֶׁהֵם בְּחִינַת אַהֲרֹן וּבָנָיו וְכוּ', כִּי הַצַּדִּיק הַבּוֹנֶה אֶת הַמִּשְׁכָּן, יֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, כִּי הַמִּשְׁכָּן הוּא מִלְּשׁוֹן מְשִׁיכָה, שֶׁמּוֹשֵׁךְ אֶת כֻּלָּם מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל שֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיו לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּמַסְבִּיר רַבֵּנוּ זַ"ל כִּי כָּל הַדְּבָרִים הֵם עַל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ, שֶׁהַכֹּל גָּדֵל מִן הָאָרֶץ, וְכָל הַדְּבָרִים וְהַבְּרִיּוֹת הוֹלְכִים וּמָנָחִים עַל הָאָרֶץ, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּסְקוּ וְיִתְרַחֲקוּ מֵהָאָרֶץ. כִּי יֵשׁ לְהָאָרֶץ כֹּחַ מַגְנֵטִי כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ שֶׁמּוֹשֶׁכֶת אֶת הַכֹּל אֵלָיו, וְיָדוּעַ שֶׁגַּם אֲצֶל הַבַּנָּאִים אֵלּוּ שֶׁבּוֹנִים בִּנְיָנִים גְּדוֹלִים עִם קוֹרוֹת בַּרְזֶל שֶׁהֵם כְּבֵדִים מְאֹד, אֵיךְ מְרִימִים אֶת הַקּוֹרָה הַכְּבֵדָה הַזֹּאת? הֲלֹא אֵין בְּכֹחַ הַטְּרַקְטוֹר בְּכָלָל לְתָפֵס וּלְהָרִים כָּזֶה כֹּבֶד? אֶלָּא הֵם עוֹבְדִים עִם כֹּחַ מַגְנֵטִי, וְהַמַּגְנֵט הוּא הַתּוֹפֵס אֶת הַקּוֹרָה הַבַּרְזֶל בְּכֹחַ הַמְּשִׁיכָה, וְהַקּוֹרָה שֶׁל בַּרְזֶל נִדְבָּק אֵלָיהּ וְנַעֲשֶׂה דָּבוּק כְּמוֹ חֲתִיכָה אֶחָד עִם הַמַּגְנֵט, וְכָכָה זֶה נִתְפָּס אֵלָיו וְיכוֹלִים לְהָרִימוֹ.

וְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא גַּם עִם ׳מַצָּפֵן׳ הַנִּקְרָא בְּאַנְגְּלִית ׳קאמְפָּאס׳ זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי מַגְנֵט, כִּי הַמַּגְנֵט יֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמְּשִׁיכָה, וְטִבְעוֹ שֶׁל הַמַּגְנֵט הוּא שֶׁמּוֹשֶׁכֶת תָּמִיד אֶל צַד צָפוֹן, וְאֵיךְ יָדְעוּ פַּעַם כָּל הָאֻמּוֹת אֵיפֹה נוֹסְעִים ? רַק עַל יְדֵי הַמַּצָּפֵן שֶׁהָיָה לָהֶם וְכָכָה יָדְעוּ אֵיפֹה הֵם נִמְצָאִים וְהֵיכָן לִנְסֹעַ, וְאִם טָעוּ בַּמַּצָּפֵן אֲזַי נִתְעוּ בַּדֶּרֶךְ, כְּמוֹ קְלוֹמְבּוּס שֶׁהִתְבַּלְבֵּל עִם הַמַּצָּפֵן שֶׁלּוֹ וְלָכֵן בִּמְקוֹם לְהַגִּיעַ לְאִינְדִּי׳ אֵיפֹה שֶׁרָצָה לְהַגִּיעַ בַּהַתְחָלָה, הִגִּיעַ לְאֲמֶעריקָא (אַרְצוֹת הַבְּרִית).

וּכְמוֹ כֵּן הָאָרֶץ יֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ שֶׁמּוֹשֵׁךְ אֶת הַכֹּל אֵלֶיהָ וְאִי אֶפְשָׁר לִבְנֵי אָדָם וּשְׁאָר הַדְּבָרִים לְהִפָּסֵק מִן הָאָרֶץ אִם לֹא עַל - יְדֵי כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ הֵינוּ עַל - יְדֵי שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמַּכְרִיחַ הַדָּבָר, וְנוֹטְלוֹ מִמְּקוֹמוֹ מֵהָאָרֶץ, וּמַרְחִיקוֹ מִמֶּנָּה. וּכְפִי כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, כֵּן נִתְרַחֵק הַדָּבָר מֵהָאָרֶץ. וְאַחַר - כָּךְ כְּשֶׁנִּפְסָק כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, חוֹזֵר הַדָּבָר לְהָאָרֶץ.

כְּדֻגְמָא שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵלּוּ הָאֶסְטְרוֹנוֹטִים אֵלּוּ הָעוֹלִים מִחוּץ לְאַטְמוֹסְפֵרָה, לְחָלָל, אֵיפֹה שֶׁאֵין אֲוִיר, וְשָׁם אֵין גַּם אֶת כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ הַנִּקְרָא בְּאַנְגְּלִית ׳גְּרַעוויטי׳, כֹּחַ הַכְּבִידָה, כֹּחַ הַמְּשִׁיכָה, וְאֵלּוּ שֶׁנּוֹסְעִים לְשָׁם צְרִיכִים לְהִתְאַמֵּן אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד שָׁם בְּלִי כֹּחַ הַמְּשִׁיכָה, וְלָכֵן כְּדֵי לְהַכְשִׁיר וּלְהַדְרִיךְ אוֹתָם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג שָׁמָּה מִחוּץ לַאֲוִיר הָעוֹלָם לוֹקְחִים חֶדֶר אֶחָד וּמַפְסִיקִים מִשָּׁם אֶת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ וְנוֹתְנִים לָהֶם שָׁם אֲמוּן וְהַדְרָכָה אֵיךְ לֵאֱכוֹל וְאֵיךְ לָלֶכֶת וְכוּ׳, כִּי הֲלֹא אֵין בַּחֲלַל הָרָקִיעַ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, וְלָכֵן אִם יִרְצוּ לֵאֱכוֹל, הָאֹכֶל יָעוּף לָהֶם מֵהַצַּלַּחַת וְכוּ׳, וְלָכֵן יֵשׁ לָהֶם אֵיזֶה שֶׁהוּא שִׁיטָה אֵיךְ לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּחַ הַמְּשִׁיכָה מֵחֶדֶר אֶחָד, וְעוֹשִׂים אוֹתָהּ חֶדֶר אָטוּם אֲשֶׁר שָׁם לֹא יִהְיֶה שׁוּם כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, וַאֲפִילּוּ אֲוִיר אֵין שָׁמָּה וּצְרִיכִים לִנְשֹׁם דֶּרֶךְ טַנְק שֶׁל אֲוִיר, וְאוֹכְלִים עִם כָּזֶה צִנּוֹר וּשְׁפוֹפֶרֶת, וְכֵן שְׁאָר מִינֵי תַּרְגִּילִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד שָׁם. וְכָל שִׁיטַת הַחֶדֶר הָאָטוּם הַזֶּה אֵיךְ שֶׁעוֹבֵד הוּא מֵחֲמַת שֶׁעוֹשִׂים כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ לְהַפְסִיק אֶת הַמְּשִׁיכָה מֵהַכֹּחַ הַמַּגְנֵט שֶׁיֵּשׁ לְהָאָרֶץ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּמוֹ מַגְנֵט שֶׁמּוֹשֵׁךְ אֶת הַכֹּל אֵלָיו, וּבְתוֹךְ הַחֶדֶר הָאָטוּם הַזֶּה מַפְסִיקִים אֶת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, אֲבָל בּוֹ בָּרֶגַע שֶׁמַּפְסִיקוּ אֶת הַכֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, יַחֲזוֹר הַדָּבָר לִכְמוּת שֶׁהָיָה, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ נִמְשָׁכִים אֶל הָאָרֶץ.

וְנוֹתֵן רַבֵּנוּ זַ״ל עוֹד דֻּגְמָא אַחַת שֶׁל כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ וְכֹחַ הַמַּכְרִיחַ. כְּגוֹן: אִם זוֹרֵק אָדָם דָּבָר לְמַעְלָה, אֲזַי עַל - יְדֵי כֹּחוֹ מַכְרִיחַ הַדָּבָר וּמַפְסִיקוֹ מֵהָאָרֶץ. וּכְפִי כֹּחוֹ, כֵּן מַכְרִיחַ הַדָּבָר וְזוֹרְקוֹ לְמַעְלָה יוֹתֵר. וְאַחַר - כָּךְ כְּשֶׁנִּפְסָק כֹּחוֹ, שֶׁהוּא כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, חוֹזֵר הַדָּבָר וְנוֹפֵל לְהָאָרֶץ. כִּי הָאָרֶץ יֵשׁ לָהּ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, וּמַמְשֶׁכֶת כָּל הַדְּבָרִים לְעַצְמָהּ. כִּי אִם לָאו, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם עָלֶיהָ, כִּי הָיָה רָאוּי לִפֹּל מִמֶּנָּה, מֵחֲמַת שֶׁהִיא כַּדּוּרִית, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹמְדִים סְבִיבָהּ כַּיָּדוּעַ, אַךְ שֶׁיֵּשׁ לָהּ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ. וְעַל כֵּן כְּשֶׁנִּפְסָק כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, וְחוֹזֵר הַדָּבָר וְנוֹפֵל לְמַטָּה לְהָאָרֶץ, כָּל מַה שֶׁמִּתְקָרֵב יוֹתֵר לְמַטָּה, הוּא פּוֹרֵחַ וְנוֹפֵל לְמַטָּה בִּמְהִירוּת יוֹתֵר, זֶה מֵחֲמַת שֶׁמִּתְקָרֵב לְהַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ שֶׁל הָאָרֶץ, עַל - כֵּן נוֹפֵל בִּמְהִירוּת יוֹתֵר לְמַטָּה:

וְהִנֵּה הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת עָפָר, כִּי הַצַּדִּיק הוּא יְסוֹד עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי י): ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״, וְכָל הַדְּבָרִים עוֹמְדִים עָלָיו. וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַדְּבָרִים אֵלָיו. כִּי הַצַּדִּיק מֵשִׂים

עַצְמוֹ כְּעָפָר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית י״ח): ״וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר״. וְעַל - כֵּן הוּא יְסוֹד עוֹלָם, הַיְנוּ בְּחִינַת עָפָר, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הֵם עָלָיו.

וְדַיְקָא הַצַּדִּיק הַזֶּה הוּא מֵקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּי מִשְׁכָּן הָיָה לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ לְהַמְשִׁיךְ אֱלקוּת לַמָּקוֹם שֶׁהָיָה עוֹמֵד שָׁם. בְּחִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים א): ״מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה״, ׳אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה׳ דַּיְקָא. כִּי כָּל מַה שֶּׁמִּתְקָרֵב יוֹתֵר אֵלָיו, הוּא רָץ בְּיוֹתֵר, מֵחֲמַת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, כִּי מִשְׁכָּן לְשׁוֹן ׳מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה׳, לָשׁוֹן מְשִׁיכָה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ אֱלקוּת לַמָּקוֹם שֶׁהָיָה עוֹמֵד שָׁם, וְעַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן, אֶלָּא הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהָיָה עָנָו מִכָּל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת מ): ״וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן״. וְאַחֵר לֹא הָיָה יָכוֹל לַהֲקִימוֹ, כִּי דַּוְקָא זֶה הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, בְּחִינַת כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, יָכוֹל לְהָקִים הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, לְהַמְשִׁיךְ הָאֱלקוּת.

וְאִיתָא בְּדִבְרֵי הָרַמ״ק, אֲשֶׁר הַמִּשְׁכָּן זֶה בֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, אֲשֶׁר זֶה מוּבָן מְאֹד עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ אֶת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ בְּחִינַת הַמִּשְׁכָּן, כִּי הוּא מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה.

וְרוֹאִים אֶת זֶה בְּחוּשׁ כְּהַיּוֹם שֶׁאֵצֶל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַיִם בִּפְרָט, וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת אֵצֶל שְׁרִיד בֵּית מִקְדָּשֵׁינוּ, יֵשׁ שָׁמָּה כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ גָּדוֹל מְאֹד, וַאֲפִילוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם כְּגוֹן סִינִים וְכוּ׳ כֻּלָּם נִמְשָׁכִים מְאֹד וּבָאִים לְבַקֵּר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ וְלוֹבְשִׁים כִּפָּה וּבָאִים בִּירֵאַת הַכָּבוֹד, כִּי בִּמְקוֹם מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה יֵשׁ כֹּחַ הַמְשִׁיכָה גָּדוֹל מְאֹד, וַאֲפִילוּ מַה שֶּׁהָיָה צַדִּיקִים אֲשֶׁר אָמְרוּ לֹא לָלֶכֶת לְבַקֵּר בִּמְקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּבְשׁוּ הָעֵרֶב רַב, אֵין זֶה מֵחֲמַת שֶׁפְּסָקָה קְדֻשָּׁתָם מֵהֶם חָלִילָה, אֶלָּא כָּל הַכַּוָּנָה הָיְתָה בִּגְלַל שֶׁלֹּא לָתֵת יָד וְכָתֵף וְחִזּוּק לְעוֹבְרֵי הַדַּת בְּמַה שֶּׁכָּבְשׁוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה מִתַּחַת יְדֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם אִיסּוּר הִתְגָּרוּת בָּאֻמּוֹת וְכוּ׳, וְלָכֵן לֹא רָצוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּלְכוּ לִמְקוֹמוֹת הָאֵלּוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בָּהֶם, וּבֶאֱמֶת אָכֵן צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מֵהֶם. אֲבָל בְּכָל זֹאת הַקְּדֻשָּׁה הַפְּנִימִית שֶׁל הַמָּקוֹם לֹא פָּסְקָה מֵעוֹלָם, וְלָכֵן רוֹאִים אֶת הַדָּבָר הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁמִּכָּל הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים לְהַמְקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ אֲפִילוּ מֵהָאֻמּוֹת הָעוֹלָם בָּאִים כֻּלָּם, מֵחֲמַת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ שָׁמָּה.

וְהִנֵּה הָיָה רָאוּי שֶׁיִּמָּשְׁכוּ כָּל בְּנֵי אָדָם לְזֶה הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ. אַךְ עַל - יְדֵי כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, מַפְסִיקִין וּמַרְחִיקִין מִמֶּנּוּ. הַיְנוּ, שֶׁיֵּשׁ **בְּנֵי אָדָם**, שֶׁעַל - יְדֵי **דִּבּוּרָם וּמַעֲשֵׂיהֶם, הֵם מַכְרִיחִים אֶת בְּנֵי אָדָם לְהַפְסִיקָם וּלְהַרְחִיקָם מֵהַצַּדִּיק**. וּלְפִי כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, כֵּן מַרְחִיק מֵהַצַּדִּיק כַּנַּ״ל. וְאַחַר - כָּךְ כְּשֶׁיַּפְסִיק כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, יַחֲזֹר וְיִמָּשֵׁךְ עַצְמוֹ וְיִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר כַּנַּ״ל. כִּי כְּשֶׁיַּפְסִיק הַמַּכְרִיחַ, יָשׁוּב לְהֶעָפָר הַיְנוּ לְהַצַּדִּיק, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ כַּנַּ״ל. וְעַל - כֵּן יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם רְחוֹקִים מְאֹד מֵהַצַּדִּיק, מֵחֲמַת שֶׁהֵם עֲדַיִן בַּכֹּחַ הַמַּכְרִיחַ הַמַּרְחִיק אוֹתָם, אֲבָל אַחַר - כָּךְ כְּשֶׁיַּפְסִיק כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, יַחְזְרוּ וְיִתְקָרְבוּ.

כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא מַסְפִּיק שֶׁהֵם נִמְצָאִים בַּחֹשֶׁךְ וְכוּ׳, הֵם לֹא מְפַרְגְּנִים שֶׁיֵּשׁ אֶחָד שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ אוֹר, וּכְפִתְגָּם הָעוֹלָם ׳עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה אוֹהֶבֶת חֲבֵרִים׳ כִּי הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ לֹא אוֹהֲבִים לִהְיוֹת עֲצוּבִים לְבַד, הֵם רוֹצִים לָשֶׁבֶת בְּדַכְאוֹן וּבְעַצְבוּת בְּצַוָּותָא חָדָא עִם עוֹד חֲבֵרִים, וְלָכֵן כְּשֶׁהֵם רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים שְׂמֵחִים הַנִּמְצָאִים בָּאוֹר וְכוּ׳ הֵם יוֹצְאִים מִקִּנְאָה וּמְנַסִּים בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים לִתְפֹּס אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ וּלְהַכְנִיס גַּם אוֹתָם לְתוֹךְ הַדַּכְאוֹן שֶׁלָּהֶם.

אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת זֶה סְתָם רִשְׁעוּת, ׳אַתָּה נִמְצָא בְּחַזֶּרֶת, אַתָּה נִמְצָא בְּתוֹךְ אֵיזֶה פְּרִי מַר, כְּמוֹ הַתּוֹלַעַת הַנִּמְצָא בְּחַזֶּרֶת, מַה אִכְפַּת לְךָ שֶׁיֵּשׁ אֶחָד שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ תַּפּוּחַ מָתוֹק, אַתָּה רוֹצֶה לְהִשָּׁאֵר בְּתוֹךְ הַחַזֶּרֶת, בְּשִׂמְחָה רַבָּה תִּשָּׁאֵר שָׁמָּה ! אֲבָל אַל תַּכְרִיחַ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים לָבֹא לֶאֱכוֹל אֶת הַחַזֶּרֶת שֶׁלְּךָ !

אַתָּה שׁוֹרֶה בְּדַכְאוֹן וּבְמְרִירוּת, וְרַק מְדַבֵּר וְכוּ׳ נֶגֶד יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים וְכוּ׳, מָה אַתָּה רוֹצֶה מֵאֲנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁהֵם כֵּן רוֹצִים אוֹר וְשִׂמְחַת הַחַיִּים ? אַתָּה פָּשׁוּט לֹא מְפַרְגֵּן לָהֶם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חַיִּים יָפִים.

אִם אַתָּה לֹא רוֹצֶה אֶת הַצַּדִּיק הַזֶּה, אַתָּה לֹא רוֹצֶה אֶת הַהַנְהָגָה שֶׁלּוֹ, בְּסֵדֶר, מִי מַכְרִיחַ אוֹתְךָ ? שֵׁב בַּפִּנָּה שֶׁלְּךָ וְאַל תֵּלֵךְ אֵלָיו, אֲבָל לְהַצִּיק ? וְלִהְיוֹת עָסוּק כָּל הַזְּמַן רַק לְתֻלּוֹת שְׁלָטִים שֶׁלֹּא לָלֶכֶת פֹּה, אֵין בָּזֶה הִגָּיוֹן וְשֵׂכֶל כְּלָל, הֲרֵי אַתָּה לֹא בּוֹנֶה מַשֶּׁהוּ יוֹתֵר טוֹב ! אִם הָיִיתָ אַתָּה עָסוּק בִּלְבְנוֹת, נוּ בְּסֵדֶר, תִּבְנֶה מַשֶּׁהוּ יוֹתֵר טוֹב, אֲבָל סְתָם לַהֲרֹס וּלְדַבֵּר נֶגֶד הַצַּדִּיק שֶׁהוּא כֵּן בּוֹנֶה, זֶה סְתָם רִשְׁעוּת לְשֵׁם רִשְׁעוּת, וְזֶה כְּמוֹ דָּתָן וַאֲבִירָם שֶׁמָּשָׁה רַבֵּנוּ אָמַר שֶׁלֹּא יִהְיֶה מָן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, הָלְכוּ הֵם וּפִזְּרוּ מָן עַל הָאָרֶץ כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם שֶׁכֵּן יֵרֵד מָן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְכַמָּה מָן כְּבָר הָיָה לָהֶם לְפַזֵּר ? אֲבָל עָשׂוּ אֶת הַכֹּל הָעִקָּר לְהַצִּיק לְמֹשֶׁה לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא לֹא צוֹדֵק, וּמַה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּאוּ הַצְּפוֹרִים וְאָכְלוּ אֶת כָּל הַמָּן שֶׁפִּזְּרוּ, וּמִזֶּה בָּא הַמִּנְהָג לְפַזֵּר פֵּרוּרִים לְהַצִּיפּוֹרִים לִכְבוֹד שַׁבָּת קוֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח שַׁבָּת שִׁירָה, הַכֹּל הוּא בִּשְׁבִיל הַכָּרַת הַטּוֹב עַל מָה שֶׁעָשׂוּ לִכְבוֹד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְאָכְלוּ אֶת הַמָּן אֲשֶׁר פִּזְּרוּ הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ דָּתָן וַאֲבִירָם.

כִּי הֲרֵי אַתָּה בְּעַצְמְךָ יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה שַׁקְרָן, כִּי הֲרֵי לֹא יָרַד מָן מִן הַשָּׁמַיִם וְאַתָּה בְּעַצְמְךָ פִּזַּרְתָּ אֶת הַמָּן עַל הָאָרֶץ, אָז עַל מִי אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבוֹד פֹּה ? הֲרֵי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה לֹא כָּכָה כְּמוֹ שֶׁאַתָּה מְנַסֶּה לוֹמַר ? אֲבָל אֵלּוּ הָרְשָׁעִים אֲפִילּוּ שֶׁיָּדְעוּ שֶׁהֵם שַׁקְרָנִים עָשׂוּ רִשְׁעוּת לְשֵׁם רִשְׁעוּת הָעִקָּר לְהַצִּיק לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּמַה הָיָה לְבַסּוֹף ? וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם יַחַד עִם קֹרַח וְכוּ׳.

וְכָל זֶה הוּא כְּמוֹ כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ לְהַמַּגְנֵט שֶׁהוּא כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים אֵצֶל הַיְלָדִים הַמְשַׂחֲקִים עִם מַגְנֵט, שֶׁכְּשֶׁשָּׂמִים מַשֶּׁהוּ עֲבֵה בֵּין הַמַּגְנֵט זֶה מַפְסִיק אֶת כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ, וְכַמָּה שֶׁהַדָּבָר הַחוֹצֵץ הוּא עָב יוֹתֵר הוּא יוֹתֵר מַפְסִיק אֶת כֹּחַ הַהַמְשָׁכָה, וּבְרֶגַע שֶׁמּוֹצִיאִים אֶת הַדָּבָר הַחוֹצֵץ הַמַּפְסִיק אֶת כֹּחַ הַמְשִׁיכָה שֶׁל הַמַּגְנֵט, חוֹזֵר כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ אֶל תָּקְפּוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה מֵהַתְּחָלָה, וְכֵן הוּא גַּם עִם הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ כֹּחַ

הַמּוֹשֵׁךְ, וּמוֹשֵׁךְ תָּמִיד אֶת כָּל הָעוֹלָם אֵלָיו, וְאִם אֵין הָאָדָם מַרְגִּישׁ אֶת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ זֶה רַק מֵחֲמַת הַכֹּחַ הַמַּכְרִיחַ הַמַּפְסִיק וְחוֹצֵץ אֶת אוֹר הַצַּדִּיק אֶצְלוֹ.

וְזֶה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת בְּחוּשׁ שֶׁכָּל אָדָם כָּל יְהוּדִי לִבּוֹ נִמְשָׁךְ תָּמִיד אַחַר הַצַּדִּיק הַמֵּאִיר אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹר הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות, וְכָל אָדָם יָכוֹל לְהַבְחִין אֶת זֶה בְּעַצְמוֹ בְּלֵב, וְלִרְאוֹת גָּלוּי שֶׁלִּבּוֹ מוֹשֵׁךְ עַצְמוֹ תָּמִיד בְּהַמְשָׁכָה חֲזָקָה לִשְׁמוֹעַ דִּבַּר ה׳ אֵצֶל צַדִּיקִים וְיִרְאֵי הַשֵּׁם, וּמַה שֶּׁאָדָם מַרְגִּישׁ שֶׁלִּבּוֹ נִמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוֹות אֵין זֶה אוֹתוֹ הַהַרְגָּשָׁה שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ בְּהִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיק, וְזֶה לֹא אוֹתוֹ כֹּחַ הַהַמְשָׁכָה בִּכְלָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְתוֹרָה וּמִצְוֹות וּלְהִתְקָרֵב אֶל יִרְאִים וּשְׁלֵמִים וְצַדִּיקִים, כִּי הַהַמְשָׁכָה שֶׁלֵּב יְהוּדִי מוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה הוּא מַה שֶּׁלִּבּוֹ מוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ בִּפְנִימִיּוּת לִבָּבוֹ, וְהַהַמְשָׁכָה שֶׁיֵּשׁ לְהָאָדָם לְתַאֲוֹות זוֹהִי רַק מְשִׁיכָה חִיצוֹנִית הַנִּמְשָׁךְ מִתַּבְעֶרֶת הַיֵּצֶר הָרָע הַמְפַתֶּה אוֹתוֹ לִדְבָרִים אֲסוּרִים, אֲבָל זֶה לֹא הוּא בִּכְלָל, הוּא לֹא רוֹצֶה אֶת הַשְּׁטוּיוֹת הָאֵלּוּ כְּלָל, כִּי לֵב יְהוּדִי בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ רוֹצֶה רַק קְדֻשָּׁה, לִהְיוֹת יְהוּדִי כָּשֵׁר, יְהוּדִי יָרֵא שָׁמַיִם, לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל יְהוּדִים יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַמֵּאִיר בּוֹ אֵיךְ לִהְיוֹת יְהוּדִי כָּשֵׁר, וְרַק זֶה הוּא מַה שֶּׁמַּכְנִיס שִׂמְחָה אֲמִתִּית בְּלִבּוֹ, וּלְעֻמַּת זֶה תַּאֲוֹות עוֹלָם הַזֶּה רַק מֵבִיא אוֹתוֹ לְעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, וְלָכֵן כָּל אָדָם יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהַלֵּב שֶׁלּוֹ תָּמִיד יִמָּשֵׁךְ אַחַר הַצַּדִּיק, אִם רַק יִתֵּן אֶת לִבּוֹ לָלֶכֶת לְבַד אֵיפֹה שֶׁנִּמְשַׁךְ לָהּ, בְּלִי שֶׁיְּבַלְבְּלוּ אֶת מוֹחוֹ בַּהֶסְתּוֹת פְּרוּעוֹת נֶגֶד יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, וּבְלִי לִשְׁמוֹעַ לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת וְדִבְרֵי סְרַק וְהֶבֶל מֵאֵלּוּ הַמְקַנְּאִים אֶת הַצַּדִּיק וּמְדַבְּרִים כָּל דָּבָר אָסוּר נֶגֶד הַצַּדִּיק וְעוֹשִׂים כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ לְהַמַּגְנֵט. אִם הוּא לֹא יַטֶּה אֹזֶן לְאוֹתָם הַבַּעֲלֵי לָשׁוֹן הַמְדַבְּרִים סָרָה בְּגַאֲוָה וָבוּז נֶגֶד הַצַּדִּיקִים, אֲזַי לִבּוֹ יִמָּשֵׁךְ מֵעַצְמוֹ אֶל הַצַּדִּיק.

וְזֶה מַה שֶּׁרָאוּ עַכְשָׁו וְכוּ׳ שֶׁנָּתְנוּ לְהָאֲנָשִׁים הִזְדַּמְּנוּת לְהַתִּיר אֶת עַצְמָם מֵהַשִּׁעְבּוּדִים הַקּוֹדְמוֹת שֶׁחָתְמוּ מִקֶּדֶם, וְלִבְחֹר לִהְיוֹת נִמְנִים בֵּין הַיִּרְאִים הָרוֹצִים רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבָאוּ כּוּלָּם בַּהֲמוֹנֵיהֶם לְהֵרָשֵׁם בֵּין הַיִּרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְעָמְדוּ בַּתּוֹר שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת בִּכְדֵי לְבַטֵּל אֶת חֲתִימַת יָדָם הַקּוֹדֶמֶת וּלְהֵרָשֵׁם מֵחָדָשׁ אֵצֶל חֲבוּרַת הָעוֹבְדֵי הַשֵּׁם הָאֲמִתִּיִּים הָאֵינָם חֲפֵצִים בְּשׁוּם פּוֹלִיטִיקָה רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂמְחַת הַחַיִּים, כְּדֶגְמָה שֶׁעוֹשִׂים אֵצֶל גֵּט, שֶׁחוֹתְמִים מִקֶּדֶם ״שְׁטַר מוֹדָעָה״ וְגִלּוּי דַּעַת, שֶׁאִם חָתַמְתִּי אוֹ מָסַרְתִּי מוֹדָעָה פַּעַם בְּחַיַּי וְהִתְנַאתִי אִי פַּעַם שֶׁאִם אֶעֱשֶׂה אִי פַּעַם שְׁטַר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהּ שׁוּם תּוֹקֶף, אֲזַי אֲנִי מוֹסֵר עַכְשָׁו מוֹדָעָה שֶׁאֲנִי מְבַטֵּל כָּל אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים הַקּוֹדְמִים שֶׁאָמַרְתִּי, וּמֵהַיּוֹם וָהָלְאָה מַה שֶּׁאֲנִי חוֹתֵם מֵעַכְשָׁו הַכֹּל שָׁרִיר וְקַיָּים, וְרַק אַחֲרֵי הַמְּסִירַת מוֹדָעָה הַזֹּאת הוּא יָכוֹל לַחְתֹּם עַל הַגֵּט; כְּמוֹ כֵן עָשׂוּ עַכְשָׁו וְכוּ׳, וְהָיָה תּוֹר אָרוֹךְ מְאֹד כִּי כּוּלָּם רָצוּ כְּבָר לְהִפָּטֵר מִכָּל הַשְּׁטוּיוֹת וּלְהַתְחִיל לִחְיוֹת חַיִּים טוֹבִים חַיִּים אֲמִתִּיִּים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְרָאוּ עַיִן בְּעַיִן אֲשֶׁר הֵם כּוּלָּם ״עַמְּךָ וְצֹאנְךָ וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ״, וּכְמוֹ שֶׁהוֹלֵךְ הַפִּתְגָּם ״אִם שְׁתֵּי אֲנָשִׁים רָבִים בֵּינֵיהֶם לְמִי שַׁיָּךְ הַצֹּאן, אוֹמְרִים לָהֶם רַק תִּפְתְּחוּ אֶת הַחֶבֶל ״פִּתְחָתָּ לְמוֹסֵרַי״ וְתִרְאֶה לְהֵיכָן רָץ הַצֹּאן, וְתֵדַע מִי הַבַּעַל הַבַּיִת הָאֲמִתִּי שֶׁלָּהֶם״. וְזֶה מַה

שֶׁרָאוּ פֹּה בְּיַבְנְאֵל שֶׁכֻּלָּם בָּאוּ בִּרְצוֹנָם הַטּוֹב וְהָעֵז לְהֵרָשֵׁם לִהְיוֹת נִמְנִים בֵּין הַיְרֵאִים, וּלְבַטֵּל אֶת חֲתִימַת יָדָם הַקּוֹדֶמֶת שֶׁחָתְמוּ נֶגֶד הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנָם.

וּבֶאֱמֶת צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁחֲתִימַת יַד אֵינוֹ דָּבָר פָּשׁוּט, וּצְרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לָתֵת חֲתִימַת יָדוֹ לְאַף אֶחָד לַחְתֹּם נֶגֶד מִישֶׁהוּ, וּכְמוֹ שֶׁמּוֹהֲרָא״שׁ הִזְהִיר כָּל הַחַיִּים שֶׁלֹּא יַחְתּוֹם אָדָם נֶגֶד אַף אֶחָד בָּעוֹלָם, וְכֵן סִפֵּר מוֹהֲרָא״שׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אֲשֶׁר בִּישִׁיבָה שֶׁלּוֹ אֵיפֹה שֶׁהוּא זַ״ל לָמַד בְּבַחֲרוּתוֹ הִכְרִיחַ הַהַנְהָלָה אֶת הַבַּחוּרִים לַחְתֹּם נֶגֶד בְּרֶסְלֶב, כִּי רָאוּ שֶׁמִּתְקָרְבִים כֻּלָּם לַחֲסִידוּת בְּרֶסְלֶב, כִּי הֵרִי מוֹהֲרָא״שׁ לֹא נָח וְלֹא שָׁקַט, וְהֵפִיץ אֶת אוֹר רַבֵּנוּ זַ״ל בֵּין חֲבֵרָיו הַבַּחוּרִים שֶׁל הַיְשִׁיבָה, וְגִילָה לָהֶם אֶת עִנְיַן הַהִתְבּוֹדְדוּת וְשֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר מִשְׁנָיוֹת וְכוּ׳ וְכֵן כָּל הָעֵצוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, וּכְשֶׁנִּתְוַדַּע לְהַהַנְהָלָה דְּשָׁם שֶׁכֻּלָּם מַתְחִילִים לְהִתְהַפֵּךְ לַחֲסִידוּת בְּרֶסְלֶב, אָז בָּא הַהַנְהָלָה בְּרַעְיוֹן לְהַחְתִּים אֶת הַבַּחוּרִים שֶׁיַּבְטִיחוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שַׁיְכוּת לִבְרֶסְלֶב, וְרָאוּ אָז בְּחוּשׁ שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁחָתְמוּ נֶגֶד בְּרֶסְלֶב, לְבַסּוֹף הִתְקָרְרוּ. וּמִצַּד שֵׁנִי אֵלּוּ שֶׁהִתְחַמְּקוּ מִלָּתֵת חֲתִימַת יָדָם, אֲפִילּוּ אִם לֹא נִשְׁאֲרוּ דְּבוּקִים בִּבְרֶסְלֶב כָּל כָּלָם בִּרְמַ״ח אֵבָרֵיהֶם וּשְׁסָ״ה גִּידֵיהֶם, אֲבָל ״טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ״ הָאוֹר שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל לֹא נִכְבֶּה אֱצְלָם לְעוֹלָם, וְתָמִיד נִשְׁאֲרוּ עִם הָאַהֲבָה וְהַתְּשׁוּקָה לִבְרֶסְלֶב, וְהַטַּעַם הַמָּתוֹק שֶׁל בְּרֶסְלֶב לֹא יָצָא מִפִּיהֶם לְעוֹלָם, וְתָמִיד אֲפִילּוּ אַחֲרֵי שָׁנִים רַבּוֹת הִתְחַזְּקוּ עַל פִּי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל עַל אַף שֶׁלֹּא הָיוּ בִּסְבִיבָה שֶׁל בְּרֶסְלֶב. וְלָכֵן צָרִיךְ מְאֹד לְהִזָּהֵר עִם חֲתִימַת יַד וְכוּ׳.

עַל כָּל פָּנִים מַה שֶּׁקָּרָה פֹּה הוּא שֶׁרַק נָתְנוּ לְהַלֵּב אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת לְהוֹלִיךְ אוֹתְךָ אֵיפֹה שֶׁמּוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ, וְרָאוּ מִיָּד, אֲשֶׁר יְהוּדִי, הַלֵּב שֶׁלּוֹ מוֹשֵׁךְ אֶל קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה תּוֹרָה וּמִצְווֹת דְּבֵקוּת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל זֶה לָמָּה? כִּי אִם נוֹתְנִים לְהַלֵּב לָלֶכֶת לְבַד אֵיפֹה שֶׁמּוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ, לִבְחֹר לְבַד מַה הוּא רוֹצֶה, בְּלִי כֹּחַ הַמַּכְרִיחַ, אֲזַי הַלֵּב שֶׁלּוֹ מִמֵּילָא יִמָּשֵׁךְ אֶל הַקְּדֻשָּׁה, ״פִּתַּחְתְּ לְמוֹסָרַי״, רַק תִּפְתַּח אֶת הַחֶבֶל, וְהַצֹּאן קָדָשִׁים מִמֵּילָא יִרְדְּפוּ אַחַר הַקְּדֻשָּׁה.

כִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ גָּדוֹל מְאֹד וְזֶה הַשֵּׁם **בְּרֶסְלֶב** - **לֵב בֹּסֶר**, אֲשֶׁר רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (חַיֵּי מוֹהַר״ן סִימָן שלט) שֶׁלֶּעָתִיד יִהְיֶה כָּל הָעוֹלָם אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב, דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ עַל פָּסוּק (יְחֶזְקֵאל י״א י״ט) ״וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר״, אַל תִּקְרֵי ׳בָּשָׂר׳ אֶלָּא ׳בֹּסֶר׳, שֶׁיִּהְיֶה כָּל אֶחָד בֹּסֶר בְּחֵלֶק שֶׁל חֲבֵרוֹ. **לֵב בֹּסֶר** אוֹתִיּוֹת **בְּרֶסְלֶב**, עַיֵּן שָׁם. וְאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ אֲשֶׁר אֱצֶל צִיּוּן רַבֵּנוּ זַ״ל יֵשׁ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ גָּדוֹל מְאֹד, וּבָאִים אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל אֲנָשִׁים מִכָּל קַצְוֵי תֵּבֵל, כִּי לְאַט לְאַט מִתְפַּרְסֵם שֵׁם הַצַּדִּיק בָּעוֹלָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּכְהַיּוֹם אוֹחֲזִים כְּבָר בְּמַצָּב כָּזֶה אֲשֶׁר שֵׁם הַצַּדִּיק כְּבָר כָּל כָּךְ נִתְפַּרְסֵם עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁחֶבְרַת ׳פְּלַאם׳ פֹּה בְּחוּץ לָאָרֶץ עָשָׂה דְּג-מָלוּחַ (׳הֶערינְג׳ בְּלַעַ״ז), בְּשֵׁם ״הַהֶערינְג הַבֶּרֶסְלֶבִי״ בִּבְחִינַת ׳וְשָׁמְעוּ׳ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת (אֶסְתֵּר ט, ד); [כִּי בְּאִידִישׁ ׳הֶערינְג׳ זֶה גַּם הַפֵּרוּשׁ ׳שְׁמִיעָה׳] שֶׁשֵּׁם הַצַּדִּיק מִתְפַּרְסֵם בְּכָל הָעוֹלָם, וּבֶאֱמֶת אַף שֶׁיֵּשׁ כְּאֵלּוּ שֶׁיִּרְצוּ לְטָעוֹן שֶׁזֶּה חִלּוּל שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל אֲבָל אֵין זֶה מִן הַנָּכוֹן, כִּי אַדְרַבָּה זֶה רַק מְפַרְסֵם אֶת שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם חִלּוּל שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל כְּלָל, אַדְרַבָּה שֶׁיַּעֲשׂוּ אֲפִילּוּ בְּרֶסְלֶב׳עֶ

קוּגֶל, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא עוֹשִׂים צָחוֹק מִשֶּׁם רַבֵּנוּ זַ״ל כְּמוֹ נַ׳ נַחְ׳ וְכוּ׳, אֵין בָּזֶה בְּעָיָה, וְאַדְרַבָּה שֶׁיִּתְפַּרְסֵם שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעוֹלָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ שֶׁרַק יִהְיֶה, וְאֵין טַעַם לָלֶכֶת לְהַחְבָּרָה לְבַקֵּשׁ שֶׁיַּפְסִיקוּ, כְּאִלּוּ שֶׁזֶּה חִלּוּל הַשֵּׁם וְכוּ׳, אַדְרַבָּה זֶה פִּרְסוּם שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי אֶת שֵׁם הַצַּדִּיק צְרִיכִים לְפַרְסֵם בְּכָל הָעוֹלָם בְּאֵיזֶה אֹפֶן שֶׁרַק יִהְיֶה, רַק שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ צָחוֹק מִשֶּׁם רַבֵּנוּ זַ״ל. וְהִנֵּה שֵׁם רַבֵּנוּ זַ״ל אָכֵן מִתְפַּרְסֵם רַק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ עֵדִים מַה שֶּׁרוֹאִים בְּאוּמַן אֵצֶל צִיּוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל מַה שֶּׁמִּתְרַבֶּה הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וּמוֹהֲרָא״ש הָיָה אוֹמֵר תָּמִיד שֶׁלֹּא יָנוּחַ וְלֹא יִשְׁקֹט עַד אֲשֶׁר יָבִיא אֶל צִיּוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל מִלְיוֹן סְפָרַדִּים, וְאָכֵן אָנוּ עֵדִים שֶׁזֶּה מַתְחִיל לְהִתְגַּשֵּׁם, וְעוֹד יִהְיֶה אֲפִילּוּ יוֹתֵר מִמִּלְיוֹן, כִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ חָזָק מְאֹד, וּבָאִים אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מַמָּשׁ מִכָּל קְצְוֵי תֵּבֵל, בְּלִי שׁוּם גְּזֵמָא כְּלָל.

וְהִנֵּה מוֹהֲרָא״ש הָיָה אוֹמֵר, שֶׁאָכֵן זֶה דָּבָר יָפֶה מְאֹד שֶׁבָּאִים אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכָךְ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל לָבֹא אֵלָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַן, אַף שֶׁזֶּה לֹא בָּא כָּל כָּךְ בְּקַלּוּת כָּל עִנְיַן הַנְּסִיעָה, אֲבָל רַבֵּנוּ זַ״ל בִּיקֵּשׁ וְצָרִיךְ לְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, לָבֹא אֵלָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּלִי שׁוּם פְּשָׁרוֹת. אֲבָל כָּל זֶה הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה ! הִנֵּה בְּסֵדֶר יֵשׁ לְךָ שַׂיָּכוּת אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲבָל מַה יִּהְיֶה אַחֲרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה, מַה יִּהְיֶה כָּל הַשָּׁנָה עִם הָאָדָם, מֵהֵיכָן יְקַבֵּל הָאָדָם חִיּוּת כָּל הַשָּׁנָה ? וְלָכֵן הֵקִים מוֹהֲרָא״ש זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אֶת הָעֲיָרָה הַזֹּאת יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב, שֶׁיִּהְיֶה כְּמוֹ נְקוּדָה מֶרְכָּזִי, לְמַעַן אֲשֶׁר מִי שֶׁיִּרְצֶה לְקַבֵּל חִיּוּת לְהַנְשָׁמָה שֶׁלּוֹ עַל פִּי דַּרְכֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁיּוּכַל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב הַזֶּה, וּלְהִתְחַזֵּק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְיִרְאַת שָׁמַיִם עַל פִּי דַּרְכֵי רַבֵּנוּ זַ״ל.

וְהִנֵּה יֵשׁ מִנְהָג אֵצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר בְּעֵת הָרִקּוּדִים בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה כְּשֶׁרוֹקְדִים עִם הַסֵּפֶר תּוֹרָה בַּיָּד, עוֹשִׂים שְׁבוּעָה שֶׁכְּשֶׁאֶפְטֵר מִזֶּה הָעוֹלָם שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יָבִיאוּ אֶת נִשְׁמָתִי אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל. וּבֶאֱמֶת אִם מִתְבּוֹנְנִים זֶה יָפֶה מְאֹד לָבֹא אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל אַחַר הַפְּטִירָה, אֲבָל מַה עִם כָּל הַחַיִּים ? מַה עַד אָז ? עַד אָז לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל ? הֲלֹא אִם אָדָם נִמְצָא כָּל הַחַיִּים אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל, הוּא כְּבָר מְמֻלָּא יִהְיֶה גַּם אַחֲרֵי הַפְּטִירָה אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל ! וְלָכֵן הַנָּסְחָא הַנָּכוֹן מַה שֶּׁיֵּשׁ לְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעֵת שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת הַסֵּפֶר תּוֹרָה בַּיָּד בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה הוּא, **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם תַּעֲזֹר לִי שֶׁאֶזְכֶּה לִהְיוֹת מְקֻרָב כָּל יְמֵי חַיַּי אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁאֶזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל כָּל יְמֵי חַיַּי, וְאֶזְכֶּה לִחְיוֹת עִם תּוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל**, וְאָז כְּבָר מְמֻלָּא יִהְיֶה אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל אַחֲרֵי מוֹתוֹ, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְזֶה גַּם הָעִנְיָן שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל פַּעַם הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי לְכָל הַצַּדִּיקִים וְכוּ׳ וּבִפְרָט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ׳, וְהַיּוֹם כְּבָר עָשׂוּ מִזֶּה גַּם נִגּוּן וְשִׁיר הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר ... וְכוּ׳, כִּי צְרִיכִים לִהְיוֹת מְקֻשָּׁרִים אֶל הַצַּדִּיק גַּם בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ, וְלֹא רַק אַחֲרֵי מוֹתוֹ.

וְהִנֵּה הַצַּדִּיק הוּא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלוּם, הוּא מַמָּשׁ עָפָר וָאֵפֶר, כְּמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל כּוֹתֵב פֹּה בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת (תּוֹרָה ע׳), וְכָל מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה, הוּא דָּבָר אֶחָד, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ רַק טוֹב בַּחַיִּים, כִּי הֲרֵי אֲנָשִׁים רוֹצִים לִשְׁמוֹעַ רַק טוֹב, וְהַצַּדִּיק מְפַרְגֵּן לְהָאָדָם מִילָה טוֹבָה, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ טוֹב, וְכָל מַה שֶּׁהַצַּדִּיק רוֹצֶה הוּא רַק שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חַיִּים טוֹבִים חַיִּים נְעִימִים, שֶׁתִּחְיֶה עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁכָּל עִסְקְךָ וְכָל הָרֹאשׁ שֶׁלְּךָ יִהְיֶה רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְעַל כֻּלָּם נַחַת מֵהַיְלָדִים, כִּי הֲרֵי מַה כָּל בַּקָּשָׁתוֹ שֶׁל הָאָדָם, כָּל מַה שֶּׁיְּהוּדִי מְאַחֵל לְעַצְמוֹ וּמְצַפֶּה לוֹ, הוּא רַק דָּבָר אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ נַחַת מֵהַיְלָדִים, בָּנִים טוֹבִים הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם. וְכָךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת שֶׁהָאָדָם יִדְאַג לְהַחִינּוּךְ שֶׁל הַבָּנִים שֶׁלּוֹ, כִּי אַתָּה הֲרֵי לֹא קִבַּלְתָּ חִנּוּךְ כָּזֶה, וּבִפְרָט בַּעַל תְּשׁוּבָה, לֹא קִבַּלְתָּ חִנּוּךְ כָּזֶה, לְכָל הַפָּחוֹת לְהַבָּנִים שֶׁלְּךָ יִהְיֶה חִנּוּךְ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ וְכֵן הַבָּנוֹת בְּבֵית הַסֵּפֶר אֵיפֹה שֶׁלּוֹמְדִים שֶׁיִּלְמְדוּ רַק אֱמוּנָה, וְעוֹד פַּעַם אֱמוּנָה, וְעוֹד פַּעַם אֱמוּנָה.

וְלָכֵן אָכֵן רוֹאִים בִּמְצִיאוּת שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים אַחַר הַצַּדִּיק, רַק צָרִיךְ לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר הַחוֹצֵץ הַמּוֹנֵעַ מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק כִּי אֵלּוּ הַמּוֹנְעִים מִסְכָּנִים נִמְצָאִים בַּחֹשֶׁךְ, וְרוֹצִים שֶׁיִּהְיֶה לְכֻלָּם חֹשֶׁךְ, וּבֶאֱמֶת זֶה סְתָם רִשְׁעוּת לְשֵׁם רִשְׁעוּת, אַתָּה אוֹהֵב לְחַיּוֹת חַיִּים מְרוֹרִים, מִי מַפְרִיעַ לְךָ? אֲבָל אַל תַּפְרִיעַ לְמִי שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכוֹל תַּפּוּחַ מָתוֹק.

אַתָּה צוֹעֵק שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ בְּדִיּוּק מַה הָיָה רְצוֹנוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ, אֵיךְ אַתָּה יוֹדֵעַ מַה הָיָה בְּדִיּוּק רְצוֹנוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ, בְּשָׁעָה שֶׁהַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ הוּא עָפָר וָאֵפֶר בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְרָאוּ תָּמִיד שֶׁהַצַּדִּיק הָיָה מְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ אֵיזֶה עֵצָה הָיָה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ תַּעֲשֶׂה כְּפִי שֶׁאַתָּה מֵבִין, רַק כְּשֶׁהִתְעַקְּשׁוּ מְאֹד הָיָה אוֹמֵר תַּעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ... אֲזַי אִם הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ הָיָה מִתְחַמֵּק תָּמִיד מִלְּהַגִּיד לְאָדָם מַה לַּעֲשׂוֹת, אֵיךְ אַתָּה יוֹדֵעַ כְּבָר בְּדִיּוּק בְּדִיּוּק מַה הָיָה רְצוֹנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק?

וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מֵרַבֵּנוּ זַ״ל (מַעֲשֶׂה ה׳) שֶׁהָיוּ הַיְּהוּדִים מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים צַדִּיק, כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיִפְעַל שֶׁיִּהְיוּ לְהַמֶּלֶךְ בָּנִים, וּבִקְּשׁוּ וּמָצְאוּ צַדִּיק גָּנוּז, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיוּ לְהַמֶּלֶךְ בָּנִים, וְעָנָה ׳שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל׳. כִּי צַדִּיק תָּמִיד אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ בִּבְחִינַת עָפָר, כְּלוּם, וְאֵיךְ אַתָּה יוֹדֵעַ מַהוּ רְצוֹנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בְּדִיּוּק, וַאֲפִילּוּ יוֹתֵר טוֹב מֵהַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּתְחַמֵּק תָּמִיד, הֲרֵי הַצַּדִּיק אוֹמֵר תָּמִיד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְאֵיךְ אַתָּה יוֹדֵעַ כְּבָר כָּל כָּךְ טוֹב עַד שֶׁתֵּלֵךְ כְּבָר לִלְחוֹם נֶגֶד הַיְרֵאִים לִדְבַר ה׳ עַל סְמַךְ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ בְּדִיּוּק מַה הָיָה רְצוֹנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק.

וְזֶה מַה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים בְּפָרָשָׁתֵינוּ כְּשֶׁאַהֲרֹן אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ (וַיִּקְרָא י, יט-כ) **וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָ״ה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲייִטַב בְּעֵינֵי יְהוָ״ה׃** וּבְהַמְּילִים ׳בְּעֵינֵי יְהוָ״ה׳ כּוֹוֵן אַהֲרֹן עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּבִשְׁאֵלָתוֹ הָיְתָה הַכַּוָּנָה הֲייִטַב בְּעֵינֵי מֹשֶׁה, וְאָמַר הַלָּשׁוֹן ׳בְּעֵינֵי יְהוָ״ה׳ כִּי (תְּהִלִּים לד טז): ״עֵינֵי ה׳ אֶל צַדִּיקִים״. וּמַה כָּתוּב הָלְאָה, ״וְיִשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו״, הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ מֹשֶׁה לוֹמַר לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא אָמַר שָׁמַעְתִּי וְשָׂכַחְתִּי, (זְבָחִים קא.); כִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת עָפָר, הוּא רוֹצֶה רַק אֶת הַטּוֹב שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וְלֹא רוֹצֶה כְּלוּם, רַק לְקָרֵב אוֹתְךָ

וְאֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּהְיֶה לְעַם יִשְׂרָאֵל רַק טוֹב, כִּי הוּא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ חֲתִיכַת עָפָר, כִּי זֶהוּ מִדָּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, צַדִּיק אֲמִתִּי הוּא בְּחִינַת עָפָר וָאֵפֶר, וְלֹא בּוֹשׁ לוֹמַר לֹא שָׁמַעְתִּי, אוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ וְכַדּוֹמֶה, וְלָכֵן יֵשׁ לוֹ אֶת הַכֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים אַחֲרָיו. וְלָכֵן עַל הָאָדָם לֹא לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ וְלֹא יִתֵּן לַכֹּחַ הַמַּכְרִיחַ לְהַפְסִיק אֶת הַהִתְקַשְּׁרוּת שֶׁלּוֹ עִם הַצַּדִּיק, רַק שֶׁיִּתֵּן לְלִבּוֹ לָלֶכֶת אֵיפֹה שֶׁמּוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ בֶּאֱמֶת, בְּלִי שׂוּם הֶסְתּוֹת מִבַּחוּץ, וַאֲזַי מִמֵּילָא כְּבָר יִרְאֶה אֲשֶׁר לִבּוֹ נִמְשָׁךְ רַק לִהְיוֹת דָּבוּק בְּצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים הַמּוֹלִיכִים אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת וּמְחַזְּקִים אֶת הָאָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּלִי שׂוּם פּוֹלִיטִיקָה שֶׁל שֶׁקֶר, רַק תּוֹרָה - תְּפִלָּה - אֱמוּנָה - וְשִׂמְחַת הַחַיִּים.

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲזֹר שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ קַיִץ בָּרִיא וּמְשֻׁמָּר בִּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, וְשֶׁנִּיקַּח אִתָּנוּ אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל פֶּסַח לְכָל הַזְּמַן. וְהִנֵּה עוֹד מְעַט כְּבָר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲנַחְנוּ כְּבָר יוֹתֵר קְרוֹבִים מֵאֲשֶׁר רְחוֹקִים, וְיַעֲזֹר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ מִנְיָן מְיֻחָד בְּמִינוֹ, מִנְיָן רְצִינִי שֶׁל עוֹבְדֵי הַשֵּׁם הָרוֹצִים רַק לְהִדָּבֵק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּלִי שׂוּם מַחֲלֹקֶת וּפּוֹלִיטִיקָה וּשְׁטוּיוֹת, אָמֵן.